

Omzendbrief met betrekking tot het ontsmetten van gereedschap met alternatieve methoden voor heet water van ten minste 82°C in slachthuizen, uitsnijderijen en inrichtingen voor het vervaardigen van gehakt vlees, vleesbereidingen en separatorvlees

Referentie	PCCB/S3/1123560	Datum	31/10/2023
Huidige versie	2.2	Van toepassing vanaf	Datum van publicatie
Trefwoorden	Ontsmetten gereedschap, slachthuizen, uitsnijderijen, inrichtingen voor het vervaardigen van gehakt vlees, vleesbereidingen en separatorvlees.		

Opgesteld door	Goedgekeurd door
Patrick Gielen, attaché	Jean-François Heymans , directeur-generaal

1. Doel

Deze omzendbrief heeft als doel de voorwaarden vast te stellen voor het gebruik van andere systemen dan water van ten minste 82°C voor het ontsmetten van gereedschap in slachthuizen, uitsnijderijen en inrichtingen voor het vervaardigen van gehakt vlees, vleesbereidingen en separatorvlees.

2. Toepassingsgebied

Deze omzendbrief heeft betrekking op de ontsmetting van gereedschap in slachthuizen, uitsnijderijen en inrichtingen voor het vervaardigen van gehakt vlees, vleesbereidingen en separatorvlees.

3. Referenties

3.1. Wetgeving

Verordening (EG) nr. 853/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 houdende vaststelling van specifieke hygiënevoorschriften voor levensmiddelen van dierlijke oorsprong.

3.2. Andere

Advies¹ van het (voormalige) Wetenschappelijke Comité voor Veterinaire Maatregelen in verband met de Volksgezondheid van 20-21.06.2001 over de reiniging en desinfectie van messen in de vlees- en pluimvee-industrie.

¹ Opinion of the Scientific Committee on Veterinary Measures relating to Public Health: the cleaning and disinfection of knives in the meat and poultry industry: https://ec.europa.eu/food/system/files/2020-12/sci-com_scv_out43_en.pdf

4. Definities en afkortingen

FAVV: Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen

LCE: lokale controle-eenheid

FOD: federale overheidsdienst

AV-BMO: administratieve verantwoordelijke BMO

BMO: belast met opdracht

SPC: Summary of Product Characteristics. Dit is de samenvatting van de productkenmerken van een biocide familie.

5. Alternatieve systemen voor het ontsmetten van gereedschappen

Overeenkomstig verordening (EG) nr. 853/2004² moeten slachthuizen, uitsnijderijen en inrichtingen voor het vervaardigen van gehakt vlees, vleesbereidingen en separatorvlees beschikken over de nodige voorzieningen om gereedschap te ontsmetten met heet water van ten minste 82 °C of over een alternatief systeem met een gelijkwaardig effect.

Indien een exploitant een alternatief ontsmettingssysteem (bv. een chemische of een fysische methode) wenst te gebruiken, is een voorafgaandelijke goedkeuring door het FAVV noodzakelijk.

OPMERKING:

Wanneer voldoende proper en ontsmet gereedschap aanwezig is zodat het gereedschap gedurende de productiedag niet opnieuw hoeft te worden gebruikt, maar steeds wordt vervangen door ander proper en ontsmet gereedschap, dient minstens aan volgende voorwaarden voldaan te worden:

- In lijn met goede hygiëne-productiepraktijken dient vervuild gereedschap zo vaak als nodig vervangen te worden door ander schoon en ontsmet gereedschap.
- Vervuild gereedschap moet duidelijk worden gescheiden van proper gereedschap om kruisbesmetting te voorkomen en er moeten voorzieningen worden getroffen om ervoor te zorgen dat nog niet gebruikt gereedschap proper blijft tot het moment van gebruik.
- Er moet een corrigerende of preventieve maatregel worden voorzien in het autocontrolesysteem van de inrichting indien er om welke reden dan ook onvoldoende proper en ontsmet gereedschap voor de hele productiedag beschikbaar is.

5.1. Aanvraag goedkeuring alternatieve ontsmettingsmethode: individueel of op sectorniveau

5.1.1. Sectorniveau

De sector kan een onderbouwd dossier indienen dat één of meerdere alternatieve ontsmettingsmethodes voorstelt. Een dergelijk dossier zal worden beoordeeld door het Wetenschappelijk Comité van het FAVV.

Indien een exploitant één of meerdere van deze door het Wetenschappelijk comité gevalideerde methodes wenst te gebruiken, dient hij zijn LCE via e-mail op de hoogte te brengen en (voor slachthuizen) de AV-BMO hierover te informeren door hem het aangepaste autocontrolesysteem van de inrichting voor te leggen.

² Verordening (EG) nr. 853/2004:

- als landbouwhuisdier gehouden hoefdieren: bijlage III, sectie I, hoofdstuk II, punt 3 (slachthuizen) en bijlage III, sectie I, hoofdstuk III, punt 5 (uitsnijderijen)
- pluimvee en lagomorfen: bijlage III, sectie II, hoofdstuk II, punt 3 (slachthuizen) en bijlage III, sectie II, hoofdstuk III, punt 1 e) (uitsnijderijen)
- inrichtingen voor het vervaardigen van gehakt vlees, vleesbereidingen en separatorvlees: bijlage III, sectie V, hoofdstuk I, punt 5.

5.1.2. Individueel

Indien een individueel bedrijf een alternatieve methode wenst te gebruiken die niet door het Wetenschappelijk Comité werd gevalideerd, ligt de bewijslast voor de gelijkwaardigheid van de methode aan een ontsmetting met water van ten minste 82°C volledig bij het bedrijf. In dat geval dient de exploitant zelf een volledig onderbouwd dossier ter beoordeling voor te leggen aan de LCE waar zijn inrichting is gevestigd.

5.2. Samenstelling van het dossier

5.2.1. Methode die aanvaard is door een onafhankelijke wetenschappelijke instantie

Indien de voorgestelde alternatieve methode bestaat uit **een reeds door een onafhankelijke wetenschappelijke instantie aanvaarde methode**, bv. een methode zoals vermeld in het onder punt 3.2. vermelde advies, volstaat het dat het dossier bestaat uit de volgende elementen:

- het toepassingsgebied: het type bedrijf, het type gereedschap (messen, zagen,...) waarop de methode zal worden toegepast, de levensmiddelen die in contact zullen komen met het gereedschap, de plaatsen in het bedrijf waar de methode zal worden gebruikt,...
- een exacte beschrijving van de werkwijze (stapsgewijze beschrijving van alle handelingen) met alle relevante technische gegevens (inwerkingstijd, temperatuur, chemische samenstelling en concentratie van gebruikte producten,...).
Indien chemische stoffen worden gebruikt, dienen deze te beschikken over een toelating als biocide (toelating van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu³). Tevens dient het toegelaten gebruik van het biocide, dat wordt vermeld in de toelatingsakte van de FOD (desgevallend, het aan de akte toegevoegde SPC document), overeen te stemmen met het toepassingsgebied en de eventuele gebruiksvoorschriften (bv. een stof die toegelaten is voor het ontsmetten van (harde/niet-poreuze) oppervlakten in de voedingsindustrie, onder andere kleine (harde/niet-poreuze) oppervlakten zoals messen, gereedschappen, klein materiaal, instrumenten, kleine uitrusting, ...).
- de voorgenomen aanpassingen aan het autocontrolesysteem (zie punt 5.3.)
- de betreffende wetenschappelijke publicatie met de verwijzing naar de relevante gegevens uit deze publicatie.

Indien een biocide wordt gebruikt waarvoor in de toelatingsakte van de FOD (desgevallend, in het aan de akte toegevoegde SPC-document) naast een specifiek gebruiksdoel (bv. ontsmetting van (harde/niet-poreuze) oppervlakten in de voedingsindustrie) ook specifieke gebruiksvoorschriften (m.n. de inwerkingstijd, de temperatuur en de concentratie van het biocide) worden vermeld, en het biocide exact op deze wijze zal gebruikt worden, is het niet nodig te verwijzen naar een wetenschappelijke publicatie. In dat geval volstaat een verwijzing naar de toelatingsakte van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu⁴ (desgevallend, naar het aan de akte toegevoegde SPC-document).

³ <http://www.health.belgium.be>: Milieu > Chemische stoffen > Biociden

⁴ Een biocide mag enkel worden gebruikt volgens de specificaties vermeld in de toelatingsakte.

5.2.2. Methode die niet aanvaard is door een onafhankelijke wetenschappelijke instantie

Indien er voor de voorgestelde methode **geen wetenschappelijk advies** bestaat, dient een voldoende onderbouwd dossier te worden ingediend. Een dergelijk dossier dient ten minste de volgende elementen te bevatten:

- het toepassingsgebied: het type bedrijf, het type gereedschap (messen, zagen,...) waarop de methode zal worden toegepast, de levensmiddelen die in contact zullen komen met het gereedschap, de plaatsen in het bedrijf waar de methode zal worden gebruikt,...
- een exacte beschrijving van de werkwijze (stapsgewijze beschrijving van alle handelingen) met alle relevante technische gegevens (inwerkingstijd, temperatuur, chemische samenstelling en concentratie van gebruikte producten,...).
- de voorgenomen aanpassingen aan het autocontrolesysteem (zie punt 5.3.)
- de eventuele nadelen van de methode (bv. op het vlak van residuen, biofilmvorming) en hoe hieraan wordt verholpen
- de bewijskracht voor de effectiviteit van de methode: desinfectie met de methode moet hetzelfde effect hebben als een desinfectie met water van ten minste 82°C.
Dit dient aangetoond te worden d.m.v. bacteriologische analyses (totaal kiemgetal, *enterobacteriaceae* en *Salmonella*) van de gereedschapsoppervlakken die ontsmet worden:
 - met enerzijds water van ten minste 82°C, en
 - anderzijds via de alternatieve methode.

De proefopzet moet ten minste 20 monsters bevatten, verzameld binnen een testperiode van twee weken in omstandigheden die gelijk zijn voor de beide desinfectiemethodes (desinfectie van dezelfde installaties in de werkruimte, op vergelijkbare momenten, ...). Stalen dienen te worden verzameld via swabs of contactafdrukken telkens voor én na de desinfectie van de gereedschappen en dit op verschillende momenten van de productiedag: voor de start, verschillende malen tijdens, en op het einde van de productiedag. Daarbij dient de duurtijd van elke desinfectie te worden gemeten en geregistreerd.

De vergelijking van de analyseresultaten bekomen met de 2 methodes -water van ten minste 82°C enerzijds en de alternatieve methode anderzijds- dient te gebeuren a.d.h.v. een geschikte statistische test (bv. een t-test).

- de bewijskracht voor de onschadelijkheid van de methode voor de volksgezondheid.
Indien een biocide zal worden gebruikt, volstaat een verwijzing naar de toelatingsakte van de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu (desgevallend, naar het aan de akte toegevoegde SPC-document).

5.3. Autocontrolesysteem.

Indien een toelating werd bekomen voor het gebruik van een bepaald alternatief systeem, dient het gebruik van de methode te worden beschreven in het autocontrolesysteem van de inrichting:

- beschrijving van de methode: toepassingsgebied, werkwijze, technische gegevens
- werkinstructies: gedetailleerde stapsgewijze beschrijving van alle handelingen
- maatregelen voor de opvolging (bv. monitoring van concentraties van chemische stoffen, monitoring van tijd-temperatuur combinaties,...), inbegrepen correctieve acties in geval van niet-conformiteiten en registraties
- verificatie van de methode:
 - methode: agar of swab contactmethode
 - vastgelegde normen: de onderstaande tabel geeft de grenswaarden voor het totaal kiemgetal, *Enterobacteriaceae* en *Salmonella*.

MICRO-ORGANISME	GRENSWAARDE
Totaal aerobisch kiemgetal	< 10 kve/ cm ²
<i>Enterobacteriaceae</i>	< 1 kve/ cm ²
<i>Salmonella</i>	Afwezigheid

- maatregelen voor de verificatie van de methode
De verificatie dient minimaal 1x per maand te worden uitgevoerd. De blijvende werkzaamheid van de alternatieve methode dient aangetoond te worden d.m.v. bacteriologische analyses (totaal kiemgetal, *enterobacteriaceae* en *Salmonella*) van ontsmette gereedschapsoppervlakken. De frequentie, het aantal monsters, de bemonsteringsmethoden en de maatregelen in geval van niet-conforme resultaten moeten worden vastgelegd.

Indien de verificatieanalyses gedurende een jaar allemaal conform zijn, kan de frequentie van de verificatie verlaagd worden tot minimaal 1x per 2 maanden.

Bij één niet-conform resultaat moet de oorzaak worden achterhaald en dienen zo spoedig mogelijk, en maximaal binnen 3 werkdagen, corrigerende maatregelen te worden genomen. Binnen die 3 dagen kan een hercontrole (nieuwe staalname) worden uitgevoerd om na te gaan of dezelfde niet-conforme microbiële waarden worden aangetroffen. Indien opnieuw niet-conforme waarden worden vastgesteld, of indien geen hercontrole wordt uitgevoerd, dient te worden overgeschakeld op een desinfectie met water van ten minste 82°C. Zodra afdoende corrigerende maatregelen werden genomen (de oorzaak van het niet-conforme resultaat werd geïdentificeerd en verholpen), mag de alternatieve methode opnieuw worden gebruikt. Gedurende de eerste 4 weken te rekenen vanaf de eerste dag van het toepassen van de corrigerende maatregelen, dient minimum elke week een verificatie te gebeuren.

Indien één resultaat gedurende deze periode van vier weken opnieuw niet-conform is, dient de betrokken LCE geïnformeerd te worden en mag men de alternatieve methode niet meer toepassen. Er wordt onmiddellijk overgeschakeld op een desinfectie met water van ten minste 82°C.

Indien alle resultaten gedurende de verificatieperiode van 4 weken conform zijn, wordt opnieuw de verificatiefrequentie toegepast die van toepassing was vóór het niet-conform resultaat.

6. Bijlagen

/

7. Overzicht van de revisies

Overzicht van de revisies van de omzendbrief		
Versie	Van toepassing vanaf	Reden en omvang van de revisie
1	14/11/2013	Originele versie
2	10/06/2014	Verduidelijking van de maatregelen ter verificatie van de methode binnen het autocontrolesysteem
2.1	30/01/2018	De enige wijziging betreft de vervanging van het woord PCE door LCE.
2.2	Datum van publicatie	Verduidelijking van de mogelijkheid om af te wijken van tussentijdse reiniging en ontsmetting van gereedschap. Details over de toepassingsbeschrijving voor biocideproducten.